

# Szemle



**Hegedűs Gábor Imre:**

**A Projektpedagógia történetének logikai összefüggései.**

**Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar, Szekszárd, 2012.**

## **Lipcsei Imre: Tessedik Sámuelről a projektpedagógiáig**

A közoktatásban zajló nagy átalakítások a pedagógusoktól szemléletbeli változást, újszerű gondolkodást, a módszertani kultúra megújítását kívánják. A projektpedagógia megfelel ezeknek az elvárásoknak, hiszen nyitottá teszi a képzést, épít a kooperációra, fejleszti a kreativitást, segíti az önálló ismeretszerzést, a tanulást színesebbé, örömtelibbé teszi. Hegedűs Gábor Imre könyvében azokat a releváns mozzanatokat veszi górcső alá, melyek meghatározó szerepet játszottak a projektpedagógia kialakulásától napjainkban is tartó fejlődéséig. A gyökerektől kezdődően végigvezeti az olvasót a projektpedagógia útvesztőjén, esetenként csak felvillantva, de jellemzően elemezve a különböző történelmi korszakok és pedagógusok tevékenységét.

A téma feltárása során a szerző egyértelművé teszi az olvasó számára, hogy a projektpedagógia történetének feldolgozását elsődlegesen a projektpedagógia alkalmazásához szükséges eszköznek tekinti, és csak másodlagosan neveléstörténeti munkának. A könyv megírásával fő célja a projektpedagógia didaktikai és nevelésméleti kutatása, feldolgozása és népszerűsítése volt.

Az első részben a kronológia fonalát követve rajzolja meg a projektmódszer ontogenezisét, hangsúlyozva azt az axiómát, hogy a projekt vagy annak jelentős elemei minden korban jelen voltak a nevelésben, a műveltség generációról generációra való közvetítésében. Szembefordulva a divatos neveléstörténeti irányvonallal, nem Pestalozzi, hanem Tessedik Sámuel munkásságán keresztül mutatja be a projektpedagógia előzményeit. Ezt a pozitív kiemelését az a törekvése motiválta, hogy rávilágítson a magyar pedagógia értékeire. Érdekes az a kutakodás, melyet a projektpedagógia terminológiája körül folytat. Több külföldi és hazai gondolkodó véleményét ismertetve, a problémakört alaposan átértékelve analizálta a „projektmódszer”, a „projekt”, a „projektorientált oktatás”, a „feladatsor típusú témasor”, a „projektwoche”, a „projektpedagógia” elnevezéseket. Áttekintve a téma irodalmát, igazoltnak látja saját elképzelését, miszerint a „progresszív” pedagógiai koncepciók neveléstörténeti érvekkel is alátámasztva, a projektek megvalósításából, alkalmazásából vezethetők le, úgy, hogy a projektpedagógia kifejezés felel meg a legjobban a pedagógia önálló alrendszerének az elnevezésére.

A projektkezdemenyezések országokénti történeti áttekintése során, a német, az orosz-szovjet és az amerikai modellek releváns részleteinek feltárását gazdagítja az adott ország egy-egy projektekkel foglalkozó pedagógusának a bemutatása. Az összehasonlító elemzés során felvillannak azok a momentumok, melyek egyes nemzetek sajátosságai, de megjelennek olyan szegmensek is, amelyek átvélve az országhatárokon, egymást kiegészítve a folyamatos fejlődést biztosítják. Ebben a fejezetben is találkozhatunk személyes tapasztalatokkal, melyeken érződik, hogy az átélt élmények szinte beleivódtak a szerző emlékezetébe. Az emlékek felidézése olyan színes képet fest elénk, hogy az olvasó szinte részt vesz a munkadarabok elkészítésében, és belső hallásával érezheti a fém megmunkálásához kapcsolódó hangokat.

A középső részben a projektpedagógia nevezetes személyiségei kerülnek látómezőnkbe. Lenyűgöző apró részleteket ismerhetünk meg Charles R. Richards, William Heard Kilpatrick, Eduard Claparede, Jean Piaget, Aebli, Kenyeres Elemér, Peter Petersen életéről és munkásságáról. A szerző több olyan kérdést világít meg, melyeket eddig sokan megvitattak. Ismét érződik a széleskörű neveléstörténeti kutatás eredménye, amikor kifejti, hogy Richards vagy Kilpatrick nevéhez fűződik a projektmódszer elnevezés; vagy mi az azonosság és a különbség Dewey és Claparede között. Az egymást épp érintő, vagy szorosan kötődő életpályák bemutatása pregnánsan érzékelteti, hogy a 19. század második, és a 20. század első felében élő gondolkodók milyen szerepet játszottak a projektpedagógia kialakulásában és továbbfejlesztésében.

A következő fejezetekben a projektpedagógiát különböző kapcsolatrendszerben tárgyalja a szerző. Az integráció a kezdet, míg az inklúzió az újkori történelem. A chicagói iskola, a Horace Mann Iskola, a Laborschule mellé sorolja a Szentlőrinci Iskolakísérletet is, mely igazolja, hogy a felzárkóztatás és a tehetséggondozás is hatékonyan oldható meg integrált tanulás-szervezési keretek között. Az utóbbi 20-30 évben kialakuló inklúzióknak az Európai Charta adott lökést, melynek irodalma még közel sem olyan kiterjedt, mint az integrációknak, de pozitívként emeli ki a szerző, hogy használható magyar publikációk is napvilágot láttak már.

Napjaink élő problémakörének, a pedagógusszerepek változásának gyökerei visszanyúlnak a régmúltba, hiszen már Claparede is kifejtette, hogy nem csak ismeretátadásról szól az iskolai élet, hanem segítők együttműködést kell elvárni a pedagógustól. A közel száz éve, a több pedagógus által leírt gondolatok napjainkra is érvényes elvárás fogalmaznak meg. Tudomásul kell venni, hogy a gyermek önálló egyéniség, nélküle nem lehet sikeres a pedagógiai folyamat. Nem korlátozni kell a gyereket, hanem megszervezni az önálló tevékenységét. Ezeket az alapvető normákat a pedagógusképzés során kell a hallgatókkal elsajátíttatni, amire vannak próbálkozások a magyar képzésben is, de sok helyen még mindig a hagyományos értékrendszert favorizálják. A szerző a kecskeméti modell 20 éves tapasztalataira támaszkodva határozottan állítja, hogy a projektezés elindított egy bipoláris folyamatot, melynek során az oktatók is változtak. Kiszélesedett a látókörük, és az új jellegű munkaszervezés bizonyos személyiségfejlődést is „okozott”, ami pozitív pedagógusi attitűd kialakításához vezetett.

A mérés-értékelés a mai pedagógiában alapvetésnek számít. Sokan próbálják ezt a metódust új felfedezésnek beállítani, de a könyv egyértelmű bizonyítékai rossz hírt jelen-

tenek az „újítóknak”. A mérést már az 1920-as években alkalmazták, megfelelően a mai kritériumoknak is. A modellcsoport mellett a vizsgálatban megjelent a kontrollcsoport, így az eredmények kvantitatív összehasonlítása eleget tett az empirikus vizsgálatok követelményeinek.

Jelentős részt képvisel a könyvben a modellt teremtő iskolák életének, munkásságának bemutatása. Ezek során megismerhetjük az iskolaalapító pedagógusok elképzeléseit is, melyek esetenként korszakalkotó újításokban, máskor kortársaik kezdeményezéseinek továbbvitelében jelentkeztek. Fontos üzenete ezen iskoláknak az, hogy egy-egy tevékenység nem lehet öncélú. A gyerekek munkája során több tantárgy anyaga is bekerül az adott projektbe, így megértik az ok-okozati összefüggéseket, jól tudják kapcsolni az új információkat az „élethez”. Mert a projekteknek az volt a feladatuk, hogy életszerű tudást adjanak. Ez az, ami ismét bizonyítja a könyv aktualitását, hiszen napjainkban az a probléma, hogy az iskolában „teletömik” a gyerekek fejét számtalan információval, melyek nagy része csak holt tudás lesz, nem tudja majd alkalmazni a gyerek. A múltban bevezetett, kipróbált módszerek erre választ adnak. Természetesen felelve az új kihívásokra, érdemes lenne több szálon megismerni, megismertetni a már kipróbált, esetenként bevált módszereket. Jó olvasni, hogy a külföldi iskolák mellett (Casa dei bambini, Horace Mann School stb.) magyar kezdeményezésekkel is találkozhatunk. Nemesné Müller Márta Családi Iskolája, Gáspár László Szentlőrinci iskolakísérlete, a Mayer Ágnes által vezetett Palánta Általános Iskola egyaránt arra példa, hogy a projektpedagógia Magyarországon mindig is jelen volt az oktatás folyamatában.

A projektpedagógia és a természettudományok kapcsolatát feltáró fejezetben a szerző kifejti, hogy a műszaki, a természettudományos és a matematikai ismeretek iránti gazdasági igény növekedése jelentette azt a katalizátort, amely a projektpedagógia valódi térhódítását kikényszerítette, alkalmazását szükségszerűvé tette. Szembeötlő hasonlóságot talál a múlt és a jelen között, hiszen az Európai Unió a fent idézett gondolatoktól hangos. A természettudomány, a matematikai és műszaki ismeretek prioritást élveznek, melyek a nagy gondolkodók projektjeiben is jelen voltak, a kísérletezés már akkor megjelent az oktatásban, ami sajnos több helyen kimarad a mai iskolából.

A projektpedagógia története John Dewey munkásságának bemutatásával zárul. Írhatnám, hogy stílusosan, hiszen a könyv minden mozzanatában megjelenik Dewey, de ez természetes, hiszen még napjainkban is őt tartják a projektpedagógia atyjának. Tevékenységét megismerve bátran kijelenthetjük, hogy gondolkodásmódja, kreativitása meghaladta korát, a 21. században is tanulhatunk tőle.

Összegzésképpen elmondhatjuk, hogy a könyv elérte célját. A bevezetőben deklarált didaktikai és nevelésméleti feldolgozás igényét túlteljesítve, végigvezette az olvasót a projektpedagógia fejlődési folyamatának szerteágazó útvesztőjén, és élvezetes, szemléletes példákon keresztül bemutatta, hogyan vált a projektpedagógia az oktatás szerves részévé. A könyv végén hiátust érezve, a szerző leírja, hogy nem sikerült a projektpedagógia minden területét átfognia, azonban azt ő is tudja, hogy adott keretek között ez nem is lett volna lehetséges. Az a törekvése azonban, mely arra irányult, hogy a projektpedagógiát tovább népszerűsítse, s korszerű ismereteket közvetítsen róla, sikerrel járt.